

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АТ «ДЕРЖАВНИЙ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИЙ БАНК»
ПАТ "КРЕДОБАНК"
ПАТ «УНІКРСОЦБАНК»
UniCredit Bank™
ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ЧДТУ

ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

18 березня 2014 р.

Черкаси ЧДТУ 2014

Руденко О.А.
аспірантка кафедри економічної теорії
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна
Науковий керівник: д.е.н., проф. Ходжаян А.О.

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Оцінка ефективності інвестиційних проектів — відповідальний етап у процесі прийняття рішень. Від того, наскільки різносторонньо проведена ця оцінка, залежать строки повернення вкладеного капіталу, потік прибутку підприємства в майбутньому, варіанти альтернативного його використання.

На макrorівні ефективність інвестиційних проектів оцінюється в першу чергу з позицій визначення їх ролі як ресурсу економічного розвитку країни: забезпечення економічного зростання, структурної модернізації економіки, конкурентоспроможності, підвищення добробуту та якості життя населення.

Широке коло питань і методів їх вирішення, пов'язаних з оцінкою ефективності інвестиційних проектів суб'єктів господарювання, висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів: Г. Бірмана, І. Бланка [5], В. Бочарова, А. Бистрякова, П. Віленського [8], Л. Гітмана, А. Гойка, В. Гриньової, М. Джонка, А. Загороднього, В. Захарченко, А. Ідрисова [1], А. Марголіна, А. Маршалла, І. Мейо, А. Мертенса, Ю. Несветаєва [7], А. Пересади [6], В. Пономаренка, К. Рейлі, В. Федоренка, Р. Холта, В. Царьова, Д. Черваньова, С. Четирикіна, В. Шеремета, У. Шарпа [2], С. Шилова, С. Шміта ін.

Для об'єктивної оцінки ефективності інвестиційних проектів у своїх працях науковці виділяють різні показники оцінки економічної ефективності реальних інвестицій, визначають сучасні методологічні положення та групують показники. У Таблиці 1 систематизовано показники оцінки економічної ефективності інвестицій, запропоновані різними вченими [3–8].

Таблиця 1

Показники оцінки економічної ефективності інвестицій

Науковець	Показники
Д. Черваньов [3]	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; модифікована внутрішня норма доходності; індекс доходності; дисконтований період окупності; індекс рентабельності; коефіцієнт ефективності інвестицій.
В. Царьов [4]	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності; метод визначення рентабельності на основі простого прибутку; метод визначення дисконтованих затрат; метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій.
І.Бланк [5]	Показники, які визначаються на основі дисконтних методів розрахунку: чистий приведений дохід; індекс доходності; період окупності дисконтований; внутрішня ставка доходності. Показники, які визначаються на основі статистичних методів

Науковець	Показники
	розрахунку: індекс рентабельності; період окупності.
А.Пересада [6]	Чиста теперішня вартість; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності; дисконтований період окупності; дохідність (прибутковість) залученого капіталу; дохідність на акцію.
Ю. Несветаєв [7]	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма доходності; індекс рентабельності; період окупності.
П. Віленський[8]	Чистий дисконтований дохід; внутрішня норма доходності; період окупності; фінансова реалізованість проекту і ефективність акціонерного капіталу.

Аналізуючи дані Таблиці 1, можна визначити, що вчені по-різному підійшли до набору критеріїв економічної ефективності інвестицій, але кожен із них обов'язково виділяє такі показники, як чистий дисконтований дохід, внутрішня норма доходності, індекс доходності та період окупності інвестицій. Всі ці критерії базуються на дисконтуванні грошових потоків і є основними показниками, що акумулюють вигоди від впровадження інвестиційного проекту. Саме їхній розрахунок, в першу чергу, вказує на економічну ефективність інвестиційного проекту.

В процесі формування показників для оцінки ефективності інвестиційних проектів слід диференціювати показники відносно деякого суб'єкта, з огляду на їх значення для суспільства. У наш час підвищення інвестиційної діяльності визначається не одним якимсь спрямуванням: модернізація реального сектору економіки, підвищення конкурентоспроможності експортоорієнтованих виробництв, розбудова виробничої та соціальної інфраструктури тощо, а їх купність.

Показники ефективності інвестиційних проектів на рівні підприємства, що ставляться до всього періоду реалізації проекту, називаються інтегральними.

Рекомендується оцінювати наступні види ефективності [5]:

- ефективність проекту загалом;
- ефективність участі в проекті.

Під ефективністю проекту загалом розуміється ефективність проекту, реалізованого «єдиним учасником за рахунок власних коштів. Із цієї причини показники ефективності визначаються на підставі грошових потоків тільки від інвестиційної й операційної діяльності» [2].

Ефективність участі в проекті визначається з метою перевірки реалізованого інвестиційного проекту і зацікавленості в ньому всіх його учасників; вона містить:

- ефективність участі підприємств у проекті (ефективність інвестиційного проекту для підприємств-учасників);
- ефективність інвестування в акції підприємства (ефективність для акціонерів акціонерних підприємств-учасників інвестиційного проекту);
- ефективність участі в проекті структур вищого рівня стосовно підприємств – учасникам інвестиційного проекту;

- бюджетну ефективність інвестиційного проекту (ефективність участі держави в проекті з погляду витрат і доходів бюджетів всіх рівнів).

Необхідно розрізняти постановку задачі оцінки ефективності проекту загалом (це головне, що хоче бачити потенційний інвестор) та оцінки ефективності підприємства, що реалізує проект.

На національному рівні оцінці підлягає зовнішньоторговельний ефект, науково-технічний ефект, ефект спеціалізації та кооперування, рівень зайнятості населення, результат подолання дефіциту ресурсів, збереження ресурсів на майбутнє, підвищення іміджу країни на міжнародному рівні. На макроекономічному рівні визначається соціальна та економічна ефективність інвестицій, яка виявляється як вплив інвестицій на рівень життя населення, задоволення попиту споживачів, покращення структури ринку товарів та послуг, удосконалення структури національної економіки на користь високотехнологічних з високим вмістом доданої вартості виробництв, покращення структури ринку товарів та послуг.

В Таблиці 2 згруповані показники, за якими пропонується оцінювати ефективність інвестиційних проектів для економіки країни.

Таблиця 2

Згруповані показники оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів

<i>Абсолютні показники</i>	<i>Динамічні показники</i>	<i>Структурні показники</i>
- загальний обсяг реальних інвестицій в економіку країни за період	- темпи зростання ВВП	- частка високотехнологічних галузей в структурі випуску продукції (імпорту)
- ВВП на душу населення		- частка високотехнологічних галузей в структурі експорту
- темпи зростання ВВП		- норма нагромадження
- інвестиції в реальний сектор економіки	- темпи зростання високотехнологічних галузей	- частка внутрішніх інвестицій
- інвестиції в пріоритетні галузі економіки		- рівень фінансування НТР, в т.ч. за рахунок Держбюджету
- обсяг фінансування НТР		
- обсяг капітальних вкладень		
- обсяг ПІІ		

Джерело: Розроблено автором

Такі показники можна застосовувати для оцінки ефективності інвестиційної діяльності країни у цілому, а також інвестиційних проектів на рівні підприємства.

Систематизовані показники оцінки ефективності інвестицій допоможуть у розрахунках для застосування до будь-яких типів інвестиційних проектів незалежно від їхніх технічних, технологічних, фінансових, галузевих або

регіональних особливостей на підставі таких базових принципів аналізу інвестиційних проектів:

- ефективність реальних інвестиційних проектів оцінюється на підставі порівняння обсягу інвестиційних затрат, з одного боку, та сум і термінів повернення інвестиційного капіталу – з іншого;
- розгляд проекту триває упродовж усього його життєвого циклу (розрахункового періоду);
- принцип позитивності та максимального ефекту;
- облік чинника часу;
- оцінка обсягу інвестиційних витрат повинна охоплювати усю сукупність використовуваних ресурсів, пов'язаних з реалізацією проекту.

В Україні простежується нераціональний розподіл іноземних інвестицій між галузями економіки. За даними Держстату інвестується в основному переробна промисловість, фінансова діяльність, торгівля та будівництво [9]. Найбільш привабливими для інвесторів залишаються традиційні галузі економіки. Насамперед, це - металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість. Водночас дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі, як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, виробництво біопалива, логістика й ін. Проте, незважаючи на всі кількісні та якісні перетворення, Україна сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування країна.

Література:

1. Идрисов А.Б. Планирование и анализ эффективности инвестиций. – М: Про-Инвест-ИТ, 1995. – 157 с.
2. Шарп У. Инвестиции: Пер. с англ. / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли. – М.: ИНФРА, 2007. – 1027 с.
3. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств / Д.М. Черваньов. – К.: Знання – Прес, 2003. – 622 с.
4. Царёв В.В. Оценка экономической эффективности инвестиций / В.В. Царёв. – СПб.: Питер, 2004. – 464 с.
5. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк. - К.:Эльга-Н, Ника – Центр, 2001. – 448 с.
6. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности / А.А. Пересада. – К.:«Изд-во Либра» ООО, 1996г. – 344 с.
7. Несветаев Ю.А. Экономическая оценка инвестиций / Ю.А. Несветаев. – М.:МГИУ, 2003. – 163 с.
8. Виленский П.Л. Оценка эффективности инвестиционных проектов: Теория и практика / П.Л. Виленский, В.Н. Лившиц, С.А. Смоляк.– М.: Дело, 2004. – 888 с.
9. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності за 2006 рік// Дані Держстату України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>